

Un món de caires esmolats

TOMAS SEREDA / GETTY

nya, que ens forneix, a part d'abundoses dades essencials sobre el context històric i sociocultural del poeta, d'una sèrie de claus interpretatives que permeten llegir-lo amb un biaix il·luminador. Més que un mer epíleg, és un assaig que elabora amb profunditat, sensibilitat i distinció intel·lectual un report imprescindible per entendre el com d'una obra d'aquestes característiques, i àdhuc tota una filosofia de l'art de l'home contemporani. Salamun poua, en un principi, en el futurisme rus, el surrealisme francès, els poetes americans post-beat, l'arte povera, però acaba per depassar qualsevol marc on el vulguem capturar. No deixa de ser curiós que un poeta que escriu en una llengua que té a penes dos milions de parlants hagi influït tant en les lletres americanes, potser perquè en les seves estades als EUA va saber connectar amb un estat d'ànim, el del "nou món". Diu Skrabec (citant Tomaz Brejc): "Salamun va netejar la llengua eslovena d'aquell «aparell malhumorat, malaltís, ideològic, clerical, ploramiques i solemne»". Va esbandir les rampines que s'hi havien acumulat.

VÍCTOR OBIOLS

En una ocasió, cap a finals de la dècada dels 60, Pere Quart va rebre al seu domicili una publicació de Joan Brossa, no recordo si eren els poemes mínims d'*Em va fer Joan Brossa*, i va etzibar: "Què és això? De mi ningú se'n fot!" Probablement és la mateixa reacció que hauria tingut davant dels poemes de Salamun. És una qüestió, com dirien els teòrics, "d'horitzó d'expectatives". L'art conceptual, i Salamun en va ser l'introducció a la cultura eslovena, pretén fer taula rasa amb l'art anterior, amb la pràctica de l'art tal com s'havia entès fins al moment; amb els valors que han sustentat la cultura artística durant tots aquests segles de civilització que van acabar convertint l'art en mercaderia i l'artista en funcionari del poder. La

subversió de Tomaz Salamun, que l'acosta, generacionalment i estèticament, més aviat a un poeta com Carles Hac Mor, és radical, total i absoluta. I, amb tot, aquest esdeveniment editorial (el primer cop que es tradueix al català el poeta eslovè) no podria apreciar-se, ni tindria, probablement, cap ressò (això si en té cap, esclar...) si no fos perquè qui l'ha anostrat és Simona Skrabec, que goso titllar d'ambaixadora de la cultura eslovena a Catalunya, tot un privilegi. No sempre és possible de comptar amb un mitjancer de qualitat, un hermeneuta, en el sentit més literal, que no només traslladi els signes lingüístics, sinó que ens agomboli amb una interpretació objectiva, exhaustiva i intel·ligent d'allò que ens ha posat al davant. La lectura d'aquesta *Balada* de Salamun, al meu entendre, quedaria coixa, o incompleta, si no fos gràcies a l'esplèndid epíleg que l'acompa-

BALADA DE METKA KRASOVEC
TOMAZ SALAMUN
LABREU EDICIONS
TRADUCCIÓ DE SIMONA SKRABEC
384 PÀG. / 19 €

La responsabilitat de la poesia

Al poeta se li atribueixen des de temps immemorials poders profètics. Doncs bé, fa esgarrifar de veure com Salamun va predir poèticament el desastre del conflicte de l'ex-Iugoslàvia. El poeta, diu Salamun, és l'alquimista que pot convertir qualsevol matèria en or, el rodamón per excel·lència, que té la lucidesa del qui posa el dit a la nafra. I homenatja Paul Celan, sabent que la poesia mai més no podrà ser una confessió personal sinó un testimoni que sacsegi. Continua Skrabec: "La responsabilitat de la poesia en aquest procés de persuasió a l'oblit, d'incitació a la desmemòria, tots ho sabem, no és pas petita. És per això que la poesia després del segle XX ha de girar de rumb, ja no pot cantar la glòria a tot preu". Salamun en català, una gran notícia. ♦♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Le Carré i més

Estava disposat a compartir amb el lector d'aquestes línies el plaer relativament inesperat que m'ha produït llegir les memòries de John le Carré (1931), titulades en català *Volar en cercles* (Edicions 62, traduïdes excel·lentment per Marc Rubió). Dic "inesperat" perquè no em creia que Le Carré em pogués oferir un llibre de memòries tan interessant i tan generós. John le Carré ens parla del que a ell li sembla important, que no és la seva persona, sinó els seus llibres i com, gràcies a ells, darrere d'ells, ha pogut viure una vida plena i satisfactòria. Així, com a antic espia, ens parla de tots els espies que ha conegut per elaborar les seves novel·les. També ens parla amb generositat i admiració de la relació amb el món del cinema i de l'impacte que va tenir a la seva vida la coneixença de directors i grans actors, els projectes duts a terme i els que van quedar només esbossats. En aquest sentit, per tant, encara que ni tan sols t'agradi John le Carré com a autor, és molt interessant tota la seva exposició del que hi ha darrere del procés creatiu, la gènesi de les novel·les i el que aquestes mateixes novel·les poden provocar amb la seva expansió en altres arts com el cinema.

TÍTOLS NO TRADUÏTS, INVENTATS

Les memòries de Le Carré ens tornen a col·locar davant la responsabilitat de l'editor a l'hora de traduir el títol. No hi tenim res a dir, cadascú fa el que li sembla més adient. En català, no tant, ja que les editorials, sovint copien el que fa l'edició castellana (*Volar en círculos*, Planeta) per por, suposo, de despistar els lectors. Però un cop més sorprèn el temor d'oferir al lector català i espanyol el títol original (*The pigeon tunnel. Stories from my life*) quan no té res de dolent ni d'anticomercial, al contrari, ja que al·ludeix a un fet personal explicat per l'autor a l'interior del llibre. La prova que el títol original era factible i comercial és que els editors francesos, italians i alemanys, sense anar més lluny, l'han mantingut sense problema (*Le tunnel aux pigeons: Histoires de ma vie; Tiro al piccione: Storia della mia vita; Der Taubentunnel: Geschichten aus meinem Leben*). No cal dir que el traductor no hi té res a veure. I, en qualsevol cas, la qüestió queda com a anècdota davant la qualitat del producte. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIO

L'espia
PAULO COELHO
Grup 62/
Planeta

Sensual, forta i contradictòria, Mata Hari s'ha convertit en una icona de coratge per haver-se atrevit a enfrontar-se als canons de la seva època i lluitar per ser una dona independent i lliure en un món convuls. Paulo Coelho –autor de *L'alquimista*– n'ha novel·lat la vida.

TEATRE

L'auca del senyor...
S. RUSIÑOL
Bromera

El senyor Esteve és un personatge immòbil en una Barcelona canviant. La vida monòtona d'aquest home gris i prudent es veu trasbalsada quan l'hereu de la nissaga, en comptes de continuar el negoci familiar –la botiga La Puntual–, decideix ser escultor. Bromera recupera el clàssic de Rusiñol.

INFANTIL

El tio de la porra
VANESSA CATALÀ
Edicions 96

Quan comença la tardor, vestit de manera extravagant, *El tio de la porra* anuncia, escola per escola i al ritme del tambor, que acaba de començar la Fira de Gandia i que comencen uns dies de festa. El llibre d'Edicions 96 compta amb un text de Vanessa Català i il·lustracions de Jaume Marco.